

**Strateški plan Fondacije „Udružene žene“ Banja Luka
za period 2019. do 2021. godine**

Decembar 2018.

*„U Sigurnoj kući sam se konačno, prvu noć odmorila od nasilja”, korisnica
Sigurne kuće za žene i djecu žrtve nasilja, koja je preživjela nasilje*

Sadržaj

Sažetak	4
1 Fondacija „Udružene žene“	5
1.1 Razvoj organizacije	5
1.2 Sadašnja organizaciona struktura i ključne nadležnosti.....	6
1.3 Finansiranje i upravljanje finansijama	7
2. Kontekst	8
2.1 Trendovi i izazovi	8
2.1.1 Sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i djedom.....	8
2.1.2 Ostvarivanje rodne ravnopravnosti u javnom i političkom životu	11
2.2 Strateška partnerstva	13
2.3 SWOT analiza.....	13
3. Strateški pravci za period 2019. – 2021.	14
3.1 Izjava o viziji.....	14
3.2 Izjava o misiji	14
3.3 Principi djelovanja i osnovne vrijednosti.....	14
3.4 Teorija promjene	15
3.5 Strateški ciljevi.....	17
3.6 Doprinos djelovanja FUŽ globalnim ciljevima održivog razvoja	21
4 Prilozi	22

Izrada Strateškog plana Fondacije „Udružene žene“ Banja Luka za period 2019. do 2021. godine omogućena je zahvaljujući institucionalnom grantu fondacija „Oak“ i „Trag“.

Sažetak

Strateški plan Fondacije „Udružene žene“ (FUŽ) zasnovan je na rezultatima evaluacije programa Fondacije za period 2016. – 2018. kao i rezultatima dva sastanka strateškog planiranja osoblja FUŽ u junu i oktobru 2018. godine.

S obzirom da se potreba za uslugama podrške ženama i djeci žrtvama nasilja koje FUŽ pruža ne smanjuje, a u nekim segmentima čak i raste, program sprečavanja i suzbijanja nasilja nad ženama i djecom ostaje prioritet i u narednom trogodišnjem periodu. Uz stalno dostupnu SOS liniju, redovno pružanje pravne i psihosocijalne pomoći i smještaja žrtava u sigurnu kuću, FUŽ će intenzivirati aktivnosti praćenja postupanja subjekata zaštite i pravosudnih organa u slučajevima nasilja. Osmišljene su nove aktivnosti ekonomskog osnaživanja i zapošljavanja žrtava nasilja, kako bi se prevazišao i problem ekonomske zavisnosti i povećale šanse za život bez nasilja u budućnosti. FUŽ će nastaviti raditi na unapređenju uslova boravka i rehabilitacije u sigurnoj kući u Banjoj Luci.

Akcije zagovaranja za povećanje kvote za kandidatkinje na izbornim listama u Izbornom zakonu i ravnopravnu zastupljenost u izvršnoj vlasti kroz zakone o vladama na svim nivoima nisu obezbijedile dovoljnu podršku u parlamentima u prošlom strateškom periodu. Ove oblasti će ostati prioriteti i u narednom strateškom periodu, ali će FUŽ akcenat staviti na jačanje uticaja žena koje su već na mjestima donošenja odluka. Ovakav pristup već je pokazao uspjeh u prethodnom periodu, kada su osmišljene 23 zagovaračke akcije, od kojih je 7 zahvaljujući zajedničkim naporima žena iz nevladinog, vladinog sektora i zakonodavne vlasti rezultiralo izmjenama i dopunama propisa u oblasti zaštite od nasilja u porodici, rodno zasnovanog nasilja, krivične oblasti, zdravstvenih usluga, ekonomskog osnaživanja žena i sl. Nastaviće se podrška, dijalog i integracija žena žrtava seksualnog nasilja u proteklom ratu, a osmišljene su i mjere za unapređenje položaja žena u političkim partijama.

U smislu organizacionog razvoja, FUŽ će izmijeniti organizacionu strukturu, uvođenjem pozicije voditeljice programa (programska direktorica). Uz dalje usavršavanje koordinatorica projekta za namicanje sredstava to će osloboditi resurse za razvoj održivosti programa, diverzifikaciju izvora finansiranja, promociji usluga, kao i kontinuirano osposobljavanje osoblja i volonterki FUŽ.

Strateški plan, predstavljen je i u matrici logičkog okvira, sa objektivno mjerljivim indikatorima i indikatorima polaznog stanja, koji će rukovodstvu i osoblju FUŽ pomoći u efikasnijem djelovanju ka njegovoj realizaciji.

1 Fondacija „Udružene žene“

1.1 Razvoj organizacije

FUŽ je registrovana u avgustu 1996. godine u Banjoj Luci, Republika Srpska, Bosna i Hercegovina, sa ciljem podrške jačanju društvenog položaja žena i njihovih prava na život bez nasilja u privatnom i javnom životu. U početku, FUŽ se fokusirala na podršku ženama kroz humanitarne aktivnosti, građansko obrazovanje i programe jačanja kapaciteta u ruralnim i urbanim sredinama, radi prevazilaženja posljedica rata u zemlji. Ubrzo, ove aktivnosti su usmjerene ka sistematskoj podršci učešću žena u javnom i političkom životu i suzbijanju rodno zasnovane diskriminacije i nasilja. Tokom narednih godina, FUŽ je prerasla u vodeću aktivističku i stručnu organizaciju u Bosni i Hercegovini u navedenim oblastima. Uz analize javnih politika zagovaranje i njihovo praćenje, organizacija direktno pruža usluge ženama i djeci žrtvama rodno-zasnovanog nasilja, u vidu besplatnog i rodno osjetljivog pravnog savjetovališta, SOS telefonske linije i sigurne kuće za smještaj žena i djece žrtava nasilja.

Pregled ključnih rezultata FUŽ ili rezultata kojima je ona doprinijela zagovaranjem:

Godina	Rezultat
1996.	Osnivanje Udruženja “Udružene žene”
1997.	Otvaranje kancelarije za besplatnu pravnu pomoć
1997.	Otvaranje SOS telefonske linije za žrtve nasilja
2000.	Nasilje u porodici i silovanje u braku uvedeno u Krivični zakonik Republike Srpske, a nakon toga i u druge krivične zakone u Bosni i Hercegovini
2001.	Započinje ječe umrežavanje ženskih organizacija u Bosni i Hercegovini
2003.	Zakon o ravnopravnosti polova Bosne i Hercegovine
2005.	Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske
2007.	Osiguranje finansijske održivosti sigurne kuće kroz podzakonske akte
2007.	Kupovina i otvaranje sigurne kuće za žene i djecu žrtve nasilja
2010.	Zakon o ravnopravnosti polova Distrikta Brčko i uspostavljanje institucionalnih mehanizama za ravnopravnost polova
2013.	Ključna ministarstva u Vladi potpisala protokol institucionalnog postupanja u slučajevima nasilja u porodici na nivou Republike Srpske između više resornih ministarstava
2013.	Ratifikovana Istanbulska konvencija
2016.	FUŽ započela programe ekonomskog osnaživanja žena (Fond za ekonomsko osnaživanje žena)
2017.	Novi Krivični zakonik Republike Srpske usklađen sa Istanbulsom konvencijom

1.2 Organizaciona struktura

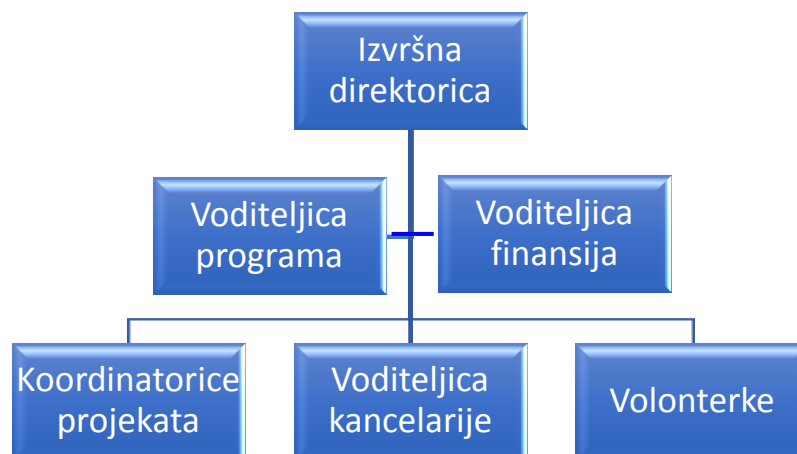
FUŽ ima 14 zaposlenih.

Pet zaposlenih (izvršna direktorica, finansijska direktorica, koordinatorica kancelarije i dvije koordinatorice projekata) rade u sjedištu FUŽ.

Devet zaposlenih (koordinatorica sigurne kuće, pravdnica, dvije socijalne radnice i pet medicinskih sestara i okupacionih terapeutkinja), rade u sigurnoj kući.

Osoblje kancelarije u saradnji sa koordinatoricom sigurne kuće je nosilac programskog razvoja, analitičkih i zagovaračkih procesa FUŽ.

U prethodnom strateškom ciklusu FUŽ je usvojila novi pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, prema kojem su funkcije upravljanja organizacijom, pisanja projektnih prijedloga i namicanja sredstava bile objedinjene u poziciji izvršne direktorice, a podršku u izradi projektnih prijedloga pružale su koordinatorice projekata. Analizom funkcija i kapaciteta zaposlenih utvrđena je potreba za oslobađanjem dodatnih resursa koji bi bili posvećeni namicanju sredstava i izradi projekata, te je osoblje FUŽ predložilo uvođenje funkcije programske direktorice te dalje usavršavanje i zapošljavanje novih koordinatorica projekata, dok bi se izvršna direktorica, uz podršku voditeljice finansija, fokusirala na opšte upravljanje organizacijom, upravljanje finansijskim i ljudskim resursima i komunikaciju i strateško jačanje odnosa sa partnerskim organizacijama i institucijama. Sljedeća organizaciona struktura biće predložena Upravnom odboru FUŽ na usvajanje:

FUŽ je u proteklom periodu unaprijedila i interne akte usvajajući: Pravilnik o zaštiti i očuvanju bezbjednosti djece, pravilnik o zaštiti internih podataka i korištenju informaciono komunikacionih tehnologija, i oni se primjenjuju.

U periodu 2016. – 2017. izrađena je i Strategija angažovanja volonterki koja definiše korake u izboru volonterki, njihovom uključivanju u organizacione programe i edukaciju, a definisani su i sadržaj ugovora sa volonterkama, kodeks ponašanja, plan izgradnje kapaciteta, supervizije i evaluacije, sistem vrednovanja i nagrađivanja, kao i akcioni plan. Izabrano je 9 volonterki, studentica završnih godina fakulteta socijalnog rada, psihologije, prava i političkih nauka, tako da FUŽ danas imaju 15 volonterki koje učestvuju aktivnostima. Aspekt Strategije koji se odnosi na izgradnju kapaciteta, superviziju i evaluaciju, zaslužuje snažniji fokus u narednom periodu.

1.3 Finansiranje i upravljanje finansijama

FUŽ koristi različite izvore finansiranja, uključujući javne budžete (Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i jedinica lokalne samouprave), bilateralne i međunarodne donatore (projektno finansiranje), donacije građana i društveno odgovornih kompanija i nefinansijsku podršku.

Finansijska održivost sigurne kuće je u velikoj mjeri obezbijeđena zahvaljujući zakonskom okviru (odredbama koje predviđaju obavezno finansiranje sigurnih kuća iz budžeta Republike Srpske i jedinica lokalne samouprave¹). Obavezno finansiranje iz javnih budžeta pokriva osoblje i tekuće troškove. FUŽ je uspostavila i fond za zapošljavanje žena koje su preživjele rodno zasnovano nasilje zahvaljujući donacijama građana i društveno odgovornih kompanija i sufinansiranju fondacija „OAK“ i „Trag“. Cilj je da se uvođenjem podrške zapošljavanju i ekonomskoj nezavisnosti žena uz postojeće usluge zaokruži sveobuhvatna podrška žrtvama nasilja.

S izuzetkom sigurne kuće, ostali programi FUŽ se gotovo u potpunosti oslanjaju na projektno finansiranje, a od 2016. i na institucionalni grant koji obezbjeđuju fondacije „Oak“ i „Trag“. Posljednjih godina, finansiranje je relativno stabilno uz podršku različitih donatora i razvojnih agencija.

Tabela 3: Budžet FUŽ u periodu 2015.-2018.

God.	Plan (EUR)	Realizovano (EUR)	Planirani broj projekata	Broj odobrenih projekata	Broj projekata koje finansira EU	Donacije građana i kompanija (EUR)
2015.	307,000	350,403	6	7	1	0
2016.	358,000	511,927	6	8	1	9376
2017.	358,000	412,981	6	8	0	0
2018.	358,000	306,489	6	9	1	0

Ključni izazov je što najveći dio finansiranja dolazi na osnovu projektnih prijedloga koji su fokusirani na aktivnosti i ostavljaju vrlo uzak prostor za finansiranje ljudskih resursa. Druge prilike, poput prijavljivanja na pozive za vršenje stručnih usluga (tendere) i poslovno orijentisane aktivnosti još uvijek nisu dovoljno istražene.

Kao posljedica toga, upravljanje resursima je veoma izazovno, jer je osoblje zaduženo za veliki broj raznolikih projektnih aktivnosti. Resursi koji ostaju na raspolaganju za upravljanje organizacijom, analize politika i zagovaranje postaju ograničeni. U takvim okolnostima, institucionalni grant je pravovremeno odobren i pruža djelimično finansiranje rukovodećih pozicija (izvršna direktorica, finansijska direktorica, finansijska direktorica, koordinatorice projekata i sigurne kuće). Ovo je omogućilo popuštanje pritiska sa dijela osoblja i omogućilo da se vrijeme i resursi više usmjere ka dugoročnom razvoju i zagovaranju za unapređenje javnih politika. Relevantnost institucionalnog granta može biti i veća pod pretpostavkom da se vrijeme uloži i u razmatranje i iskorištavanje drugih izvora finansiranja.

¹ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici (Službeni glasnik Republike Srpske, 102/12, 108/13, 82/15); Pravilnik o načinu dodjele sredstava sigurnim kućama (Službeni glasnik Republike Srpske, 62/13, 11/17),

2. Kontekst

FUŽ djeluje u Bosni i Hercegovini, državi koja se i 30 godina nakon izlaska iz komunizma i 23 godine nakon razarajućeg rata, još uvijek bori sa izazovima tranzicije ka demokratiji i ne uspijeva da osigura stabilan ekonomski razvoj koji će značajnije uticati na živote građana. Radi se o tranzicionalnom i visoko patrijarhalnom društvu, u kojem postoje različiti oblici diskriminacije u javnom i političkom životu, uključujući i rodno zasnovano nasilje.

Raniji i aktuelni programi FUŽ su razvijeni na osnovu Strateškog plana za period 2015.-2017. i relevantnih državnih i entitetskih strategija koje tretiraju pitanja rodne ravnopravnosti, rodno zasnovane diskriminacije i nasilja (Okvirna strategija Bosne i Hercegovine za implementaciju Konvencije o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici 2015.-2018. i Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine 2013.-2017, kao i entitetskih strategija za suzbijanje nasilja u porodici u Republici Srpskoj (2014.-2019.) i Federaciji Bosne i Hercegovine (2013.-2017.).

Prethodni Strateški plan obuhvatao je tri strateška područja: 1. Sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i djecom; 2. Ostvarivanje rodne ravnopravnosti u javnom i političkom životu i 3. Sprovođenje održivog i autonomnog organizacijskog razvoja. Analiza konteksta je predstavljena u skladu sa ovim poglavljima.

2.1 Trendovi i izazovi

2.1.1 Sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i djecom

Anketa među 3300 žena koju je sprovedla Agencija za ravnopravnost polova Bosne i Hercegovine i UN Women pokazala je da je skoro 50% žena tokom života nakon svoje petnaeste godine doživjelo neki oblik nasilja². 11.9% žena u Bosni i Hercegovini je doživjelo neki oblik nasilja u toku godine dana koja je prethodila anketi. Najčešći oblik nasilja je psihičko nasilje, nakon kojeg slijedi fizičko nasilje. 6% žena doživjelo je seksualno nasilje tokom života, dok je 1.3% žena bilo žrtva seksualnog nasilja tokom godine koja je prethodila anketi.

Uz ratifikovane međunarodne konvencije koje su integralni dio Ustava, Bosna i Hercegovina ima solidan strateški i zakonski okvir za suzbijanje i borbu protiv nasilja u porodici, u čijem kreiranju i unapređenju su FUŽ i druge partnerske organizacije dale značajan doprinos.

FUŽ zagovara integrisani pristup i nultu toleranciju prema nasilju, uz pružanje direktnih usluga ženama i djeci žrtvama nasilja kroz smještaj u sigurnoj kući, SOS telefonsku liniju, pravnu pomoć, psiho-socijalnu i on-line podršku. U toku prethodnog strateškog perioda uspostavljena je efikasna elektronska baza podataka o korisnicama navedenih usluga, koja omogućava praćenje i efikasnije upravljanje programom i izvještavanje nadležnim institucijama.

FUŽ primjećuje porast u broju žena koje prvi put prijavljuju nasilje (20% slučajeva u 2017. godini prijavljeno je prvi put). Neki od razloga su procjene centara za socijalni rad da bi se nasilje moglo ponoviti, a uz to 2017. je primijećen alarmantno veći broj femicida. Trendovi rasta vidljivi su i u broju djece žrtava nasilja smještene u sigurnu kuću FUŽ tokom prethodne tri godine. Još jedan trend je produžavanje trajanja boravka u sigurnoj kući. U 6 slučajeva bilo je neophodno omogućiti ženama i djeci da koriste sigurnu kuću duže od 6 mjeseci, što je rezultiralo održivim izlaznim strategijama za korisnice. S druge strane, kapaciteti sigurne kuće su puni i dolazi do situacija kada se nove žrtve

² Babović, Marija; Pavlović, Olivera; Ginić, Katarina; Karađinović, Nina (2013.), *Rasprostranjenost i karakteristike nasilja prema ženama u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo: Agencija za ravnopravnost polova Bosne i Hercegovine

moraju uputiti i u druge sigurne kuće. U sljedećoj tabeli predstavljena je statistika usluga FUŽ pruženim žrtvama nasilja:

Tabela 4: Planirani i ostvareni obim usluga FUŽ žrtvama rodno zasnovanog nasilja

Usluga	Plan	Ukupno	2015.	2016.	2017.	2018.
Psihološka podrška i pomoć putem SOS linije	1500	4984	1307	1225	1244	1208
Besplatna informacija i pravni savjet	800	1106	243	261	271	331
Besplatna pravna pomoć	70	241	76	79	86	98
Smještaj žena u sigurnu kuću (broj žena)	60	104	34	29	27	14
Smještaj djece u sigurnu kuću (broj djece)	90	118	29	41	48	28
<i>Započele nezavisan život nakon boravka u sigurnoj kući</i>	40	45	10	18	10	7
<i>Vratile se nasilniku</i>		23	6	7	6	4
<i>Vratile se u sigurnu kuću</i>		5	1	3		1

Osoblje sigurne kuće u izvršava sve zadatke u punom obimu i uspijeva zadovoljiti potrebe korisnica. 2017. godine uspostavljena je profesionalna supervizija osoblja, u vidu redovnih sastanaka sa psihološkinjom.

Tokom prethodnih godina učinjen je određeni napredak u institucionalnom okviru i saradnji relevantnih aktera iz javnog sektora, policije, ustanova socijalne zaštite i organizacija civilnog društva. Zabilježene su i dobre prakse u efikasnosti institucija (policija, socijalni rad, zdravstvo i obrazovanje) u pružanju podrške žrtvama i suzbijanju rodno zasnovanog nasilja, kao i napredak u izricanju hitnih mjera zaštite u postupanju sudova (npr. u Višegradu), dok neki sudovi koji nisu koristili ovu mogućnost odnedavno uspostavljaju takvu praksu (npr. Banja Luka). Ovi ohrabrujući primjeri još uvijek se ne mogu smatrati opštim trendom. Oni su utvrđeni kroz monitoring sudske prakse u malom broju sudova, kao i kroz slučajeve i izjave žrtava nasilja ili partnerskih organizacija civilnog društva koje djeluju u ovoj oblasti. S druge strane, prisutni su i povremeni prigovori na neprofesionalno postupanje, posebno policije. Dakle, iako se praksa postepeno unapređuje, neophodni su dodatni napori da bi se osigurao brz i odgovarajući odgovor institucija na rodno zasnovano nasilje.

Kada je riječ o sudskoj praksi, 2016. godine FUŽ je u saradnji sa partnerskim organizacijama³ pratio postupanje 22 suda u 155 postupaka (krivični i prekršajni) u slučajevima rodno zasnovanog nasilja. Ključni nalazi i preporuke upućuju na potrebu rješavanja sljedećih problema: nedovoljnog izricanja mjera zaštite u skladu sa Krivičnim zakonikom i Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici, neadekvatnu ocjenu elemenata krivičnog djela u postupcima ili zanemarivanje elemenata krivičnog djela u prekršajnim postupcima, sporo sprovođenje postupaka, propuštanje prilike da se žrtvama nasilja kao svjedokinjama ponudi posebna zaštita i podrška na koju imaju pravo⁴. Sastanci sa predsjednikom Visokog sudskog i tužilačkog savjeta (VSTS) i direktorom Centra za edukaciju sudija i tužilaca Republike Srpske rezultirali su uključivanjem informacija i preporuka iz izvještaja o praćenju rada

³ Centar za pravnu pomoć ženama Zenica, Udruženje žena "Most" Višegrad, Udruženje građana „Budućnost“ Modriča, Fondacija „Lara“ Bijeljina i Udruženje „Žena BiH“ Mostar

⁴⁴ Petrić, Aleksandra, Radončić, Dženana (2017), *Analitički izvještaj: Analiza praćenja krivičnih i prekršajnih postupaka u oblasti zaštite od rodno zasnovanog nasilja u Bosni i Hercegovini*; Banja Luka, Zenica: Fondacija "Udružene žene" Banja Luka, Centar za pravnu pomoć ženama Zenica

sudova u redovne programe obuke za sudije i tužioce i angažovanjem osoblja FUŽ u edukaciji sudija i tužilaca u Republici Srpskoj o temi rodno zasnovanog nasilja tokom 2018.

Zahvaljujući istoj saradnji, razvijeni su metodologija i alati za praćenje odgovora javnih institucija u slučajevima rodno zasnovanog nasilja nad ženama koji uključuju: 1. revidiranu metodologiju za praćenje krivičnih postupaka u slučajevima rodno zasnovanog nasilja nad ženama s ciljem da se akcent stavi na položaj žena svjedokinja/preživjelih i zaštitu njihovih prava i garanciju bezbjednosti; 2. metodologija za monitoring prekršajnih postupaka za slučajeve nasilja u porodici sa akcentom na izricanje i sprovođenje mjera zaštite; 3. metodologija za monitoring uloge centara za socijalni rad u prevenciji i suzbijanju rodno zasnovanog nasilja nad ženama i 4. strategija za zagovaranje jedinstvene baze podataka u nasilju nad ženama u Bosni i Hercegovini.

Krajem 2016. pokrenuta je još jedna relevantna inicijativa za sveobuhvatnu podršku ženama žrtvama nasilja je uspostavljanje Fonda za ekonomsko osnaživanje žena koje su preživjele rodno zasnovano nasilje. U inicijalnoj kampanji, prikupljeno je 18.000 BA. Prvobitno planirano je da sredstva budu uložena u osnivanje i nabavku osnovnih sredstava za zadrugu koja bi zapošljavala žene žrtve nasilja. Međutim zbog promjena okolnosti na tržištu rada (dostupnost većeg broja radnih mjesta za koje su zainteresovane žene žrtve nasilja i mogućnost za odlazak na rad u inostranstvo) i konsultacija sa drugim organizacijama koje vode slične programe u kojima je zaključeno da postoje brojni rizici koji prijete održivosti zadruga, potrebno je uraditi analizu na koji način bi ova sredstva mogla biti najefektivnije iskorištena u svrhu ekonomskog osnaživanja žena.

Osim toga, FUŽ posreduju u zapošljavanju korisnica sigurne kuće upotpunjavajući tako njihovu izlaznu strategiju i ekonomsku nezavisnost. Tokom posljednje 3 godine na ovaj način zaposleno je 21 žena, uglavnom u prerađivačkoj industriji i trgovini. Manji dio sredstava Fonda iskorišten je za pribavljanje potrebne dokumentacije za njihovo zapošljavanje. Istovremeno- sa nadležnim institucijama i parlamentarkama razmatraju se systemska rješenja kroz finansiranje zapošljavanja ove kategorije podrškom iz javnih budžeta, tako da su u pojedinim programima zapošljavanja žene žrtve nasilja već prepoznate kao prioritetne kategorije korisnice podsticaja za zapošljavanje.

FUŽ je angažovan i na uspostavljanju i jačanju institucionalnih mreža za podršku žrtvama/svjedocima nasilja u ratu, rodno zasnovanog nasilja i drugih krivičnih djela u pet regija u Republici Srpskoj (Banja Luka, Bijeljina, Istočno Sarajevo, Trebinje i Doboj) i aktivno učestvuje u koordinaciji uspostavljanja i jačanja institucionalnih mreža u Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine i Posavskom kantonu kroz koordinacijske sastanke, edukaciju stručnih lica i javne kampanje. FUŽ je potpisala protokole i postala članica institucionalnih mreža u svim kantonima Federacije Bosne i Hercegovine, obavezujući se na pružanje pravne pomoći i psihološke podrške, sigurne kuće za žene žrtve/svjedokinje u stanju potrebe (kroz saradnju sa udruženjima „Vive Žene“ Tuzla, „Medica“ Zenica i Agencijom za edukaciju i razvoj, Banja Luka). U budućnosti je planiran dalji razvoj ovog programa za fokusom na praktičnu implementaciju potpisanih protokola.

Javne kampanje o rodno zasnovanom nasilju: FUŽ je vrlo aktivna u podizanju svijesti javnosti o nasilju nad ženama posredstvom različitih kanala komunikacije: medijske nastupe, web-stranicu, društvene mreže, video i štampane materijale, kao i ciljanu komunikaciju sa specifičnim ciljnim grupama poput novinara, urednika, donosilaca odluka, stručnih lica u centrima za socijalni rad, školama i učenicima škola, kao i prema široj javnosti putem uličnih kampanja i protesta. Posebne kampanje, najčešće u saradnji sa većim brojem organizacija civilnog društva iz Bosne i Hercegovine, organizuju se u vezi sa međunarodnim danom žena (8. mart), međunarodnim danom žrtava torture (26. jun) i 16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja (25. novembar – 10. decembar). Kampanje se najčešće organizuju u saradnji sa drugim organizacijama civilnog društva i

organizacijama žena širom Bosne i Hercegovine. Tokom cijele godine, FUŽ promovise svoj rad i izaziva značajnu medijsku pažnju.

Web stranica FUŽ ima oko 700 posjetilaca mjesečno, dok *facebook* grupa ima više od 2200 pratilaca. Objavljene fotografije i linkove vidi u prosjeku oko 1200 ljudi, dok oko 160 posjeti link ili fotografije, a oko 80 dijeli ili komentariše. Ukupno, uočena je potreba za daljim radom na povećanju broja posjetilaca objavljenim linkovima, informacijama i fotografijama. Facebook objave su znatno vidljivije u danima kampanja, tako da ih je ukupno vidjelo 13189 korisnika, 462 je reagovalo, a 25 dijelilo objavu. Građani se pozivaju i da se uključe na društvenim mrežama pišući poruke podrške žrtvama nasilja ili institucijama kako bi ih podsjetili na njihove obaveze. Video klipove „Za siguran život bez nasilja“ i „Za efikasniju zaštitu od rodno zasnovanog nasilja u Bosni i Hercegovini“ pogledalo je 48000 korisnika *facebook*-a i 223 korisnika *Youtube*-a), a emitovani su i putem televizija i u bioskopima prije projekcija filmova. Kampanje uglavnom imaju podršku institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i kancelarije UN Women u Bosni i Hercegovini. Zahvaljujući intenzivnoj edukaciji novinara i novinarki od 2000. do 2010. godine aktivnosti FUŽ i danas imaju redovnu i kvalitetnu komunikaciju sa medijima. O efektima javnih kampanja govori i podatak o znatnom povećanju poziva na SOS telefon i zahtjeva za pravnim savjetom nakon svakog javnog nastupa FUŽ.

Još jedan značajan primjer kontinuirane edukacije javnosti o nasilju nad ženama, rodno zasnovanim stereotipima i nasilju, je edukacija učenika i učenica osnovnih škola u urbanim i ruralnim područjima banjalučke regije. Ona obuhvata i školske radnike, nastavnike, pedagoge i rukovodstvo škola kako bi se obrazovanje o ovoj oblasti trajno nastavilo i moglo doprinijeti ranom prepoznavanju i prevenciji. Aktivnost je započela 2013. godine i do danas je obuhvatila 2573 djece i 66 radnika.

2.1.2 Ostvarivanje rodne ravnopravnosti u javnom i političkom životu

Kao i u oblasti suzbijanja rodno zasnovanog nasilja, FUŽ je jedna od vodećih organizacija civilnog društva koja zagovara kreiranje i unapređenje politika i zakonskog okvira za ravnopravno učešće i uticaj žena i muškaraca u javnom i političkom životu. Zahvaljujući afirmativnim mjerama u Izbornom zakonu, broj žena u zakonodavnim tijelima se povećao sa 3% (1996.) na oko 20% (2014.). Ipak, to je i dalje daleko od minimalne kvote koja se smatra ravnopravnošću (40%)⁵. Uz učešće u ključnim političkim i parlamentarnim raspravama o izmjenama izbornog zakona u posljednje dvije godine, FUŽ je u okviru mreže organizacija civilnog društva i u saradnji sa javnim službenicima i parlamentarkama, a na osnovu usaglašenih platformi za akciju, zagovarala za potpuno jednaku zastupljenost žena i muškaraca na izbornim kandidatskim listama (50:50%). Istovremeno, nastojala se očuvati postojeća kvota i spriječiti njeno smanjenje. Parlamentarna skupština je odbacila prijedlog jednakih kvota, ali su postojeća rješenja sačuvana. Zagovaralo se i za izmjene Zakona o Savjetu ministara Bosne i Hercegovine, kako bi ovaj Zakon prepoznao rodnu ravnopravnost i obezbijedio 50% ministarskih mjesta za žene. Iako je obezbijeđena podrška Savjeta ministara i Parlamentarne komisije za ravnopravnost polova za ovo rješenje, a Parlamentarna skupština ga prihvatila u prvom čitanju, u drugom čitanju 2016. izmjene Zakona su odbačene. Iako su ovo najizazovnije promjene zakonskog okvira, treba cijeniti ostvarenu političku podršku za ova zakonska rješenja i u saradnji sa partnerskim organizacijama nastaviti zajednički rad na ovim pitanjima.

⁵ Član 20, stav 2 Zakona o ravnopravnosti polova Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br:16/03 i 102/09; Preporuka Rec(2003)3 Komiteta ministara Savjeta Evrope zemljama članicama o ravnopravnoj zastupljenosti žena i muškaraca donošenju odluka u političkom i javnom životu.

Uz aktivnosti sa ciljem povećanja broja žena u institucijama, FUŽ facilitira godišnje usaglašavanje platformi za akciju, kroz koje aktivno podržava povećanje uticaja državnih službenica, parlamentarki i stručnjakinja koje se već nalaze na mjestima donošenja odluka. Neformalna mreža ovih žena koja uključuje i aktivistkinje iz organizacija civilnog društva, kontinuirano jača. Mreža je uspjela da stavi određena pitanja iz oblasti ženskih ljudskih prava na dnevni red institucija i integriše rodnu perspektivu u zakonodavne procese. U posljednje tri godine grupa je učestvovala u 23 zagovaračke inicijative u vezi sa rodnom ravnopravnošću, suzbijanjem rodno zasnovanog nasilja, podrškom ženama žrtvama nasilja i podrškom ženama i djeci iz marginalizovanih i ranjivih društvenih grupa koje su razmatrane u državnom, entitetskim parlamentima i Skupštini Distrikta. Sedam inicijativa bilo je uspješno i rezultiralo unošenjem svih ili većine preporuka u konačne javne politike, dok je realizacija većine ostalih još uvijek u toku. FUŽ je u ovom procesu bila think-tank i resursna organizacija političarkama uključenim u inicijativu, kao i drugim donosiocima odluka.

Npr. zagovaranje za primjenu Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i podzakonskih akata u Republici Srpskoj je rezultiralo redovnijim finansijskim transferima (kvartalno, umjesto polugodišnje) i odlukom o troškovima smještaja žrtava u sigurne kuće. Pripremljen je nacrt izmjena i dopuna Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i podnesen Vladi Republike Srpske na razmatranje. Oni se odnose na izricanje krivičnih sankcija protiv nasilnika, umjesto postojeće mogućnosti izricanja prekršajnih kazni i sankcija, unapređenje efikasnosti instituta hitnih mjera zaštite i pristup svim pravima za žrtve u skladu sa CAHVIO. U okviru izrade novog Krivičnog zakonika u Republici Srpskoj zagovaranje je za njegovo usklađivanje sa CAHVIO i rezultiralo je inkriminisanjem proganjanja, prinudnog zaključenja braka, prinudne sterilizacije, genitalnog sakaćenja.

FUŽ je učestvovala u izradi amandmana na Krivični zakon u Federaciji Bosne i Hercegovine i njegovom usklađivanju sa CAHVIO i Konvencijom Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualne zlopotrebe (Konvencija Lanzarote). Izmjene se odnose na definiciju djeteta, zastarjevanje krivičnog gonjenja za djela protiv polnog integriteta djeteta i povećanje donje granice za dobrovoljno stupanje u seksualni odnos. Izmjene uvode i međunarodne standarde koji se odnose na krivične sankcije za seksualno nasilje nad žena i djecom, inkriminisanje specifičnih formi nasilja nad ženama i djecom, seksualnu zlopotrebu djece starije od 16 godina, podvođenje djece radi zadovoljavanja seksualnih potreba, zlopotreba djece radi pornografije, napad na privatnost djeteta, genitalno sakaćenje, prinudni pobačaj i sterilizaciju, prinudno zaključenje braka) i propisivanje zaštitnih mjera protiv počinitelja. Zakonodavna procedura je još uvijek u toku s obzirom da izmjene zavise od prethodne saglasnosti 10 kantona, koja se još uvijek očekuje.

FUŽ je pružala stručnu i tehničku podršku Vladi Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine u pripremi Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, kao jedinoj preostaloj teritoriji u zemlji koja nije imala takav zakon. Zakon je usvojen u februaru 2018. godine, a gradonačelnik je imenovao radnu grupu za izradu lokalnog akcionog plana za prevenciju, zaštitu i suzbijanje nasilja protiv žena i nasilja u porodici. Cilj je da se izradi akcioni plan i protokol o saradnji svih relevantnih institucija uključenih u suzbijanje nasilja u porodici.

S obzirom da partnericama u institucijama i političkim partijama često nedostaje stručno znanje u oblastima rodno odgovornih politika, znanje koje dolazi iz sektora civilnog društva je vrijedan resurs u vrijeme donošenja ključnih odluka i normativnih akata. Stoga su i programi FUŽ podržani kontinuiranim edukacijama i treninzima partnerskih organizacija, javnih službenica, parlamentarki kao i drugih ciljnih grupa koje je neophodno pridobiti za podršku inicijativama za rodnu ravnopravnost i suzbijanje rodno zasnovanog nasilja. FUŽ praćenjem rada institucija, sudskih procesa i praćenjem implementacije zakona, povezivanjem informacija sa podacima drugih srodnih

organizacija, dolazi do vjerodostojnih činjenica koje služe kao ulazne informacije za zagovaranje zasnovano na dokazima, kao i za izvještavanje prema domaćim i međunarodnim institucijama (UN CEDAW, CAHVIO itd.).

2.2 Strateška partnerstva

Problemi rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici su višeslojni i kompleksni. Osoblje FUŽ je svjesno da ih ne može samostalno rješavati i stoga je jedan od ključnih principa našeg rada partnerstvo odnosno timski rad. FUŽ udružuje snage sa drugim institucijama i ustanovama, organizacijama civilnog društva i subjektima zaštite, kako bi se osigurao sveobuhvatan odgovor i pomoglo korisnicama da u svojim životima potpuno i trajno eliminišu nasilje i prijetnje nasiljem. Analizom aktera definisana su funkcionalna ključna partnerstva za sljedeći strateški period:

Mreže organizacija civilnog društva u Bosni i Hercegovini i na međunarodnom nivou: Sigurna mreža BiH, RING, Ženska mreža BiH, Wave – Evropska mreža za borbu protiv nasilja (Women against violence in Europe), Global NEtwork of Women Peacebuilders (GNWP), neformalna mreža za izvještavanje po GREVIO konvenciji za BiH, mreža organizacija koje finansira Fondacija „Kvinna till Kvinna“ iz Švedske.

Institucije na svim nivoima u Bosni i Hercegovini: Komisije za ravnopravnost polova pri svim parlamentima, Vijeće naroda Republike Srpske, Ministarstvo porodice omladine i sporta Republike Srpske, Ministarstvo finansija Republike Srpske, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, Gender centar Republike Srpske, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ministarstvo bezbjednosti Bosne i Hercegovine, Institucija ombudsmena Bosne i Hercegovine, Agencija za ravnopravnost polova Bosne i Hercegovine, Grad Banja Luka, Savjet za borbu protiv nasilja u porodici u RS, Savjetodavno tijelo Savjeta ministara za saradnju sa nevladinim organizacijam,

Kao relevantni akteri prepoznate su i druge institucije sa kojima je **neophodno dodatno ojačati saradnju:** Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, Visoki sudski i tužilački savjet Bosne i Hercegovine, centri za edukaciju sudija i tužilaca u oba entiteta, Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, Republički pedagoški zavod, Ministarstvo pravde Republike Srpske, druge jedinice lokalne samouprave, domovi zdravlja i centri za socijalni rad, sudovi i tužilaštva u Bosni i Hercegovini, Ombudsmen za djecu Republike Srpske.

2.3 SWOT analiza

Tabela 5. Analiza snaga i slabosti organizacije, prilika i prijetnji u okruženju

Snage	Slabosti
Dugogodišnje iskustvo	Manjak ljudskih kapaciteta
Izgrađeni kapaciteti postojećeg osoblja	Nejasna podjela poslova i sistemi upravljanja, interni akti
Dosljednost u radu, fokus na strateške pravce	Nedovoljan protok informacija
Postignuti rezultati	Nepostojanje sistema nagrađivanja i disciplinskih mjera
Ekspertiza u različitim oblastima	Manjak prostora za rad
Razvijeni servisi za žene	Fokusiranost na strateške pravce može ograničavati fundraising
Brzo reagovanje	Nerazvijeni programi za rad sa djecom
Posvećenost	
Aktivizam	

Fleksibilnost i tolerancija Kredibilitet	Nerazvijen volonterski servis Nedostatak supervizije
<p style="text-align: center;"><i>Prilike / Mogućnosti</i></p> Regionalna saradnja Zakon o društvenom poslovanju Evropske integracije Prisustvo međunarodnih donatora Učešće u strateškom planiranju Grada Banje Luke Saradnja sa institucijama i lokalnim partnerima Prepoznatljivost u zajednici Saradnja sa NVO kroz mreže Dobra saradnja sa medijima Saradnja sa uticajnim pojedincima/kama Društveno odgovorne firme	<p style="text-align: center;"><i>Prijetnje</i></p> Stalne smjene u institucijama sa kojima saradjujemo (saradnja zahtijeva vrijeme) Neprepoznavanje potrebe za planiranje sredstava u budžetima Ovisnost o donatorskoj pomoći Promjene prioriteta donatora Indirektno finansiranje NVO putem državnih institucija i međunarodnih organizacija Ograničen prostor za aktivističko djelovanje zbog napete političke situacije i pritisaka na NVO Loša saradnja sa pojedinim institucijama Patrijarhat i marginalizacija ženskih ljudskih prava Korupcija i nepotizam

3. Strateški pravci za period 2019. – 2021.

3.1 Izjava o viziji

Žena svjesna svoje moći, ravnopravna, poštovana, zaposlena i srećna.

3.2 Izjava o misiji

Fondacija “Udružene žene” zalaže se za život žena i djece bez nasilja i povećanje uticaja žena u javnom i političkom životu kroz promociju i zaštitu ženskih ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

3.3 Principi djelovanja i osnovne vrijednosti

Naši principi djelovanja:

- Razvoj programa na osnovu utvrđenih potreba žena i djece;
- Poštovanje i izgradnja povjerenja;
- Dijeljenje informacija, znanja i vlasništva nad rezultatima;
- Timski rad i partnerstvo;
- Pristup fokusiran na rezultate;
- Održivost;
- Kvalitet prije kvantiteta.

Naše vrijednosti:

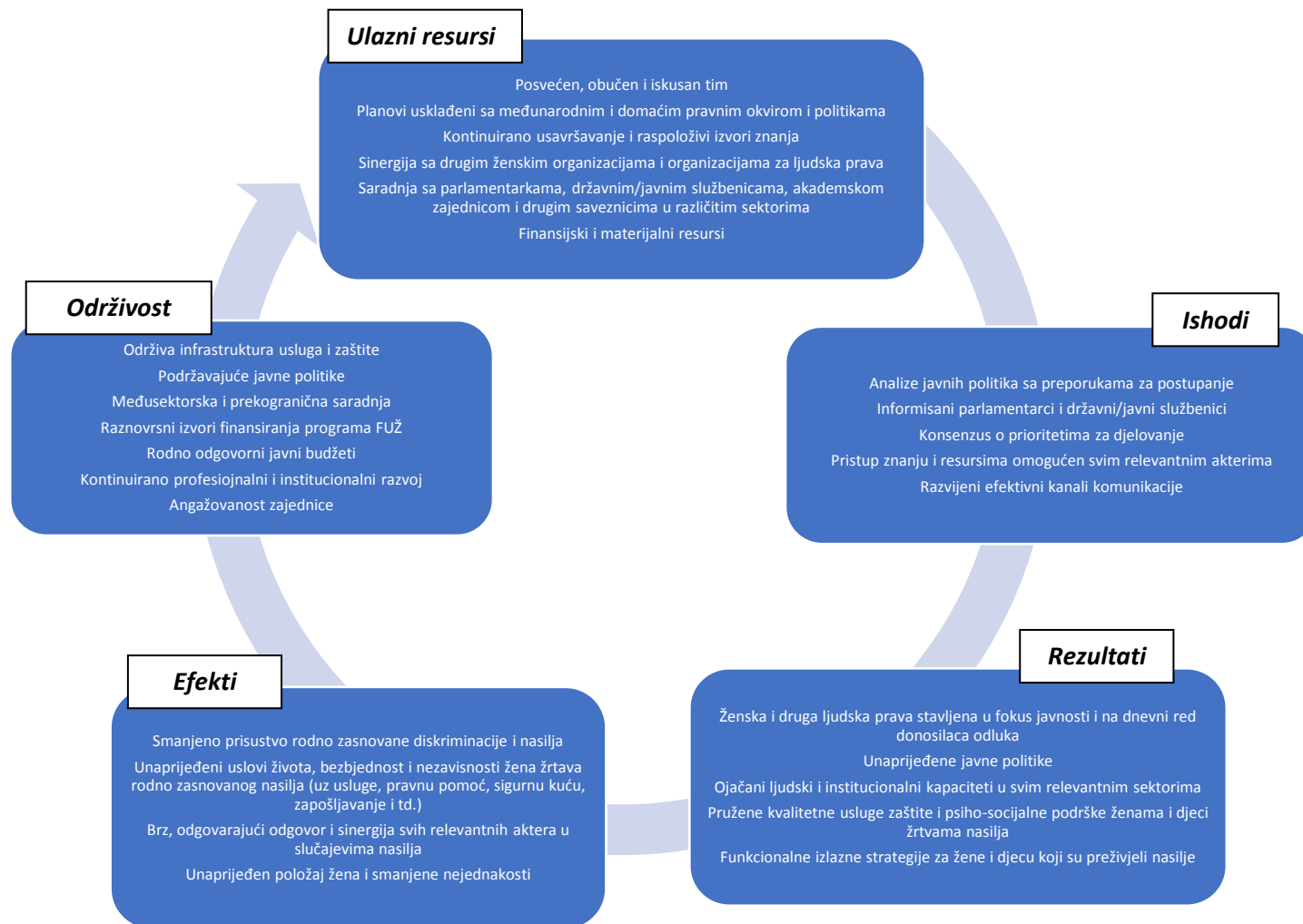
- **Aktivizam:** Spremnost u svakom trenutku da se organizujemo i djelujemo na prevazilaženje raznih oblika diskriminacije žena.
- **Profesionalizam:** Svoj rad obavljamo timski, stručno i odgovorno, imamo edukovan kadar.
- **Istrajnost i dosljednost:** Dugogodišnja posvećenost ostvarenju vizije. Kada nešto počnemo to i završimo.
- **Feminizam:** Pridržavamo se feminističkih principa djelovanja i fokusiramo se na ženska ljudska prava i potrebe žena i djece.
- **Solidarnost:** Podržavamo se međusobno i djelujemo zajedno sa partnerskim organizacijama i pojedinkama.
- **Empatija:** Saosjećamo sa svim problemima žena i djece.

3.4 Teorija promjene

Teorija promjene kao uporište Strateškog plana za period 2019.-2021. sumirana je na sljedeći način:

Ako postoji jasan konsenzus među organizacijama civilnog društva i posvećenim i odgovornim pojedinkama na mjestima donošenja odluka o prioritetima za unapređenje i zaštitu ženskih ljudskih prava i rodne ravnopravnosti. **Ako** su donosioci odluka, subjekti zaštite, prevencije i socijalnih usluga, pravosuđe i organizacije civilnog društva izloženi stalnom zagovaranju zasnovanom na činjenicama, programima jačanja kapaciteta i praktičnoj savjetodavnoj podršci. **Ako** se širi svijest u obrazovanom sektoru, među društveno odgovornim kompanijama i široj javnosti o ključnim problemima rodno zasnovane diskriminacije, nasilja, neravnopravnosti i mjerljivim dobrobitima ravnopravnosti;

Onda ćemo stvoriti povoljnije društveno okruženje i sinergiju svih relevantnih aktera koja vodi unapređenju položaja žena žrtava nasilja ili drugih oblika rodno zasnovane diskriminacije i podržava njihov nezavisan život i život bez nasilja.

3.5 Strateški ciljevi

Strateški program 1: Sprečavanje i suzbijanje nasilja prema ženama i djeci i prevazilaženje njegovih posljedica

Potreba za uslugama podrške ženama i djeci žrtvama nasilja koje FUŽ pruža ne smanjuje, a u nekim segmentima čak i raste. Kapaciteti sigurne kuće za žene i djecu žrtve nasilja su kontinuirano popunjeni. FUŽ nastavlja održavanje SOS linije za podršku, redovno pružanje pravne i psihosocijalne pomoći i smještaja žrtava u sigurnu kuću. FUŽ će nastaviti raditi na unapređenju uslova boravka i rehabilitacije u sigurnoj kući u Banjoj Luci. Aktivnosti praćenja postupanja subjekata zaštite i pravosudnih organa u slučajevima nasilja će se intenzivirati. Kako bi se prevazišao problem ekonomske zavisnosti koja je najčešći izazov na putu u život bez nasilja, biće osmišljene nove aktivnosti ekonomskog osnaživanja i zapošljavanja žena žrtava nasilja i diskriminacije, kao i zagovaranje za prepoznavanje ove grupe kao prioriteta u programima zapošljavanja koji se finansiraju iz javnih budžeta.

Strateški cilj 1: Žene i djeca žrtve nasilja (korisnice specijalizovanih usluga) osnažene za život bez nasilja

Rezultat 1.1: Unaprijeđena efikasnost postojećih servisa i mjera zaštite

Mjera 1.1.1: Redovno informisanje žrtava nasilja o specijalizovanim uslugama za podršku (direktni kontakti i sredstava informisanja)

Mjera 1.1.2: Kvalitetno pružanje usluga podrške (SOS telefon, pravno savjetovništvo) i obezbjeđenje odvojene prostorije FUŽ za pravnu podršku

Mjera 1.1.3: Kvalitetno pružanje stručne pomoći i podrške žrtvama nasilja u sigurnoj kući

Mjera 1.1.4: Unapređenje uslova u sigurnoj kući sanacijom podnih površina, zamjenom stolarije i osposobljavanjem odvojene prostorije za okupacionu terapiju

Mjera 1.1.5: Ažurno vođenje elektronske baze podataka o pruženim uslugama i izvještavanje prema nadležnim institucijama

Rezultat 1.2: Proširenje podrške korisnicama ekonomskim osnaživanjem i zapošljavanjem

Mjera 1.2.1: Analiza potreba i kapaciteta korisnica servisa FUŽ i mogućnosti za zapošljavanje

Mjera 1.2.2: Definisane programe ekonomskog osnaživanja korisnica servisa

Mjera 1.2.3: Obuka osoblja FUŽ i korisnica servisa u pokretanju i vođenju biznisa

Mjera 1.2.4: Razvoj i implementacija programa ekonomskog osnaživanja korisnica usluga (definisati u prvoj polovini 2019., nakon analize precizirati u strateškom planu)

Mjera 1.2.5: Promocija programa

Mjera 1.2.6: Jačanje saradnje sa većim brojem društveno odgovornih kompanija, udruženja i centara za obrazovanje odraslih radi podrške programu ekonomskog osnaživanja korisnica servisa

Rezultat 1.3: Senzibilisana javnost po pitanju rodno zasnovanog nasilja

Mjera 1.3.1: Medijski nastupi, redovno ažuriranje i unapređenje vidljivosti web stranice i stranica društvenih mreža kroz inovativne pristupe (npr. Youtube pravni savjeti)

Mjera 1.3.2: Koordinacija kampanja povodom međunarodnih dana ženskih ljudskih prava i suzbijanja rodno zasnovanog nasilja u Bosni i Hercegovini (kalendar aktivnosti, medijski nastupi, ulične akcije, video-klipovi)

Mjera 1.3.3: Kampanje namicanja sredstava za fond za ekonomsko osnaživanje i okupacionu terapiju korisnica (prodaja proizvoda, crowdfunding, javni događaji)

Mjera 1.3.4: Sprovođenje društveno korisnih akcija u zajednici radi vidljivosti problema nasilja i mogućnosti za njegovo suzbijanje

Mjera 1.3.5: Privlačenje društveno odgovornih kompanija i institucija radi podrške aktivnostima FUŽ i sigurne kuće

Mjera 1.3.6: Uključivanje perspektive, potencijala i postignuća korisnica sigurne kuće u komunikaciju s javnošću

Rezultat 1.4: Unaprijeđena sistemska zaštita usmjerena na potrebe žena i djece žrtava nasilja

Mjera 1.4.1: Monitoring postupanja subjekata zaštite

Mjera 1.4.2: Zagovaranje za unapređenje institucionalne podrške i prakse i uvođenje redovne adekvatne obuke institucija zasnovano na dokazima

Mjera 1.4.3: Izrada i izvođenje programa edukacije u vezi sa sistemskom zaštitom žrtava nasilja u institucijama za redovnu obuku sudija, tužilaca i policijskih službenika, CSR

Mjera 1.4.4: Potpisivanje protokola o saradnji sa subjektima zaštite na području regije Banja Luka

Mjera 1.4.5: Prikupljanje, obrada i promocija primjera dobre prakse i naučenih lekcija iz regije Zapadnog Balkana i drugih zemalja

Strateški program 2: Ostvarenje rodne ravnopravnosti u javnom i političkom životu

Akcije jačanja uticaja žena u javnom i političkom životu dale su znatno više rezultata nego zagovaranje za povećanje kvote za kandidatkinje na izbornim listama u Izbornom zakonu i ravnopravnu zastupljenost u izvršnoj vlasti kroz zakone o vladama. U prethodnom strateškom periodu, zajedničkim radom parlamentarki, državnih službenica i aktivistkinja iz nevladinih organizacija osmišljene su 23 zagovaračke akcije, od kojih je 7 rezultiralo izmjenama i dopunama propisa u oblasti zaštite od nasilja u porodici, rodno zasnovanog nasilja, krivične oblasti, zdravstvenih usluga, ekonomskog osnaživanja žena i sl. Nastaviće se zagovaranje za preostale ciljeve već definisanih platformi za akciju ali i ažurirati njihovi prioriteti. Podrška, dijalog i integracija žena žrtava seksualnog nasilja u proteklom ratu i druge aktivnosti koje doprinose pomirenju će biti nastavljene, a osmišljene su i mjere za unapređenje položaja žena u političkim partijama. Aktivnosti za ravnopravnu zastupljenost na kandidatskim listama i u institucijama izvršne vlasti će se nastaviti u skladu sa dinamikom konsultacija o Izbornom zakonu i zakonima o vladama na svim nivoima.

Strateški cilj 2: Povećan uticaj žena na procese društvene kohezije i donošenja odluka kroz zajedničke zagovaračke inicijative žena u zakonodavnoj, izvršnoj vlasti i sektoru civilnog društva

Rezultat 2.1: Ženska ljudska prava prepoznata kao prioriteti u procesima donošenja odluka

Mjera 2.1.1: Ažuriranje platformi za akciju na nivoima Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Federacije Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta

Mjera 2.1.2: Pokretanje i praćenje inicijativa za izmjene i dopune propisa u prioritetnim oblastima

Mjera 2.1.3: Upoznavanje javnosti i medija sa postignućima i doprinosom žena u javnom i političkom životu

Mjera 2.1.4: Model Platforme za akciju prenesen na lokalni nivou u najmanje 5 jedinica lokalne samouprave

Mjera 2.1.6: Aktivnosti za uključivanje muškaraca u navedenim sektorima radi podrške implementacije platformi

Mjera 2.1.5: Osmišljavanje i sprovođenje društveno korisnih akcija radi vidljivosti definisanih

prioriteta i ostvarenih rezultata u zajednici

Mjera 2.1.6: Monitoring i alternativni izvještaji o sprovođenju CEDAW i GREVIO, EU politika

Mjera 2.1.7: Unapređenje zajedničkog djelovanja sa drugim OCD u Bosni i Hercegovini i regionalno kroz mreže

Rezultat 2.2: Stvorene pretpostavke za unapređenje položaja žena unutar političkih partija

Mjera 2.2.1: Analiza položaja žena unutar političkih partija i zagovaranje na osnovu dokaza za unapređenje njihovog položaja

Mjera 2.2.2: Jačanje kapaciteta mladih političarki za učešće u procesima odlučivanja

Rezultat 2.3: Stvoreni preduslovi za ekonomsko osnaživanje žena, žena iz ranjivih društvenih grupa, uključujući i žrtve nasilja

Mjera 2.3.1: Rodna analiza programa podrške zapošljavanju, samozapošljavanju i podsticaja, i analiza učinka odabranih programa, sa osvrtom na podršku ženama iz ranjivih grupa

Mjera 2.3.2: Zagovaranje za propise i politike radi postavljanja ženskog preduzetništva i zapošljavanja žena iz ranjivih društvenih grupa i žena žrtava nasilja kao prioriteta fondova u javnim budžetima

Mjera 2.3.3: Uspostavljanje saradnje sa većim brojem društveno odgovornih kompanija i centara za obrazovanje odraslih

Mjera 2.3.4: Jačanje kapaciteta institucija, agencija, centara za obrazovanje odraslih u za rodno osjetljivo upravljanje politikama zapošljavanja

Rezultat 2.4: Doprinis prevenciji konflikata, razvoju održivog mira i društvenoj koheziji

Mjera 2.4.1: Rad sa mladima i prevazilaženje transgeneracijske traume

Mjera 2.4.2: Programi podrške žrtvama / svjedocima ratnih zločina i drugih teških krivičnih djela

Mjera 2.4.3: Podrška društvenom dijalogu različitih društvenih grupa radi prevazilaženja posljedica prethodnog rata

Mjera 2.4.4: Pokretanje i učešće u mirovnim inicijativama u Bosni i Hercegovini i regiji i promovisanje različitosti i mira kao vrijednosti

Mjera 2.4.5: Zagovaranje za obilježavanje datuma stradanja žena civilnih žrtava rata

Strateški program 3: Održiv organizacioni razvoj

U segmentu organizacionog razvoja FUŽ će se fokusirati na stvaranje mogućnosti za kontinuirano usavršavanje svog osoblja, posebno u oblastima namicanja sredstava, organizacionog razvoja i upravljanja ljudskim resursima, upravljanja projektnim ciklusom, evaluacije projekata. Do kraja strateškog perioda očekuje se značajnije unapređenje ovih funkcija u organizaciji, podizanjem nivoa znanja i vještina, adekvatnom primjenom, po potrebi unutrašnjom reorganizacijom ili zapošljavanjem novih kadrova. Iako je finansiranje FUŽ posljednjih godina relativno stabilno, finansijska održivost je jedan od prioriteta u ovom programskom području. Ona je u velikoj mjeri obezbijeđena za aktivnosti sigurne kuće, dok u narednom periodu napore treba usmjeriti u održivost fonda za zapošljavanje žena koje su preživjele rodno zasnovano nasilje. Još jedan od izazova je što najveći dio finansiranja za programsko područje 2 dolazi iz projektnog finansiranja te je mjerama predviđena diverzifikacija izvora finansiranja, osmišljavanje ponude usluga i konkurisanje na pozive za vršenje stručnih usluga (tendere) i poslovno orijentisane aktivnosti.

Strateški cilj 3: Stvorene pretpostavke za održiv i autonoman organizacioni razvoj

Rezultat 3.1: Unaprijeđena funkcija upravljanja ljudskim resursima

Mjera 3.1.1: Ažuriranje pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji u skladu sa nalazima i preporukama procesa strateškog planiranja

Mjera 3.1.2: Godišnje planiranje, praćenje i samo/procjenjivanje rada zaposlenih

Mjera 3.1.3: Osposobljavanje i stručno usavršavanje zaposlenih (priprema projektnih prijedloga sa fokusom na EU, monitoring i evaluacija, upravljanje ljudskim resursima, namicanje sredstava – diverzifikacija izvora finansiranja, poslovni engleski jezik – prilagođen radu u organizacijama civilnog društva)

Mjera 3.1.4: Mjesečna supervizija zaposlenih

Mjera 3.1.5: Zaposlene dodatne 2 osobe (koordinatorice projekata) u FUŽ

Mjera 3.1.6: Dizajniranje, sprovođenje i redovno ažuriranje programa za volonterke

Mjera 3.1.7: Aktivnosti izgradnje tima

Rezultat 3.2: Unaprijeđena funkcija planiranja, praćenja i evaluacije

Mjera 3.2.1: Godišnje planiranje i izvještavanje, sa okvirom za praćenje i evaluaciju

Mjera 3.2.2: Unaprijeđenje interne komunikacije (redovni sedmični sastanci u kancelarijama, mjesečno sa koordinatoricom sigurne kuće, korištenje google drive za komunikaciju i praćenje)

Mjera 3.2.3: Kvartalna analiza podataka iz baze podataka o pruženim uslugama podrške

Mjera 3.2.4: Interna evaluacija u sigurnoj kući (dvosedmično), interna evaluacija postignuća u strateškom planu, eksterni periodični pregled postignuća (na polovini strateškog perioda), eksterna sveobuhvatna evaluacija (na kraju strateškog perioda kao ulazna informacija za novi strateški period).

Rezultat 3.3: Uspostavljen edukativno-resursni centar

Mjera 3.3.1: Sistematizovanje resursa, znanja, studija slučaja, primjera dobre prakse

Mjera 3.3.2: Izrada poslovnog plana edukativno-resursnog centra

Mjera 3.3.3: Izrada ponude programa obuke i tehničke podrške

Mjera 3.3.4: Promocija ponude

Mjera 3.3.5: Sistematizovanje, evidentiranje raspoložive literature i otvaranje biblioteke prema javnosti

Rezultat 3.4: Povećani efekti aktivnosti namicanja sredstava u FUŽ

Mjera 3.4.1: Mapiranje mogućih izvora finansiranja prema strateškim pravcima

Mjera 3.4.2: Redovno podnošenje prijedloga projekata u skladu sa strateškim planom

Mjera 3.4.3: Razvoj novih partnerstava sa institucijama i organizacijama civilnog društva u svrhu *fundraisinga*

Mjera 3.4.4: *Crowdfunding*

Mjera 3.4.5: Prijavljivanje na javne pozive za pružanje usluga obuke, stručne i tehničke podrške koji su u skladu sa strateškim pravcima FUŽ

3.6 Doprinos djelovanja FUŽ globalnim ciljevima održivog razvoja

 <p>1 SVIJET BEZ SIROMAŠTVA</p>	<p><i>Siromaštvo je složeniji problem od nedostatka prihoda i osnovnih sredstava za život. Ono se manifestuje kroz glad i pothranjenost, ograničen pristup obrazovanju i uslugama, društvenoj diskriminaciji i isključenju i ograničenom učešću u procesima odlučivanja.</i></p>	<p>FUŽ pruža zaštitu i psihosocijalnu podršku ženama i djeci žrtvama nasilja, a u saradnji sa institucijama i ustanovama osigurava pristup osnovnim uslugama, nastavak obrazovanja djeci i kontinuirano životno obrazovanje i osnaživanja ženama. FUŽ je programe upotpunio mjerama za ekonomsku nezavisnost i društvenu integraciju žrtava nasilja, poput zagovaranja za podršku kao prioritetnim grupama u programima zapošljavanja, posredovanja u zapošljavanju te obezbjeđivanja sredstava za zapošljavanje i samozapošljavanje žrtava nasilja i diskriminacije.</p>
 <p>3 ZDRAVLJE I BLAGOSTANJE</p>	<p><i>Cilj je postići univerzalnu pokrivenost zdravstvenom zaštitom i svima obezbijediti ispravne i efikasne lijekove i vakcine.</i></p>	<p>FUŽ u saradnji sa zdravstvenim ustanovama nastoji unaprijediti zdravstvenu podršku i pomoć žrtvama nakon akutne faze nasilja, a u okviru sigurne kuće stručni tim zdravstvenih radnica pruža kontinuiranu podršku i pomaže oporavak. Programom jačanja uticaja žena na donošenje odluka FUŽ širi svijest o zdravlju žena i djece i zagovara za unapređenje kvaliteta usluga i obima zdravstvene zaštite.</p>
 <p>5 RODNA RAVNOPRAVNOST</p>	<p><i>Oснаživanje žena, promovisanje rodne ravnopravnosti i ukidanje svih oblika diskriminacije je od suštinskog značaja za brže postizanje održivog razvoja.</i></p>	<p>Oснаživanje žena i postizanje rodne ravnopravnosti u fokusu je svih programa FUŽ. Od suzbijanja i prevazilaženja najtežih oblika diskriminacije i kršenja ženskih ljudskih prava poput rodno zasnovanog nasilja i nasilja protiv žena u oružanom sukobu, do jačanja uticaja žena u javnom i političkom životu. Kroz programsko područje jačanja uloge žena u javnom i političkom životu FUŽ djeluju na eliminisanju diskriminacije i postizanju ravnopravnosti u svim oblastima društvenog života, afirmišući unapređenje zakonskog okvira i prakse.</p>
 <p>10 SMANJENJE NEJEDNAKOSTI</p>	<p><i>Ostvarivanje socijalne, ekonomske i političke inkluzije bez obzira na starost, pol, onesposobljenje, rasu, etničku i vjersku pripadnost, ekonomski ili drugi status. Smanjenje nejednakosti unutar i između država.</i></p>	<p>Samostalno i u saradnji sa partnerskim organizacijama FUŽ sprovodi aktivnosti na smanjenju nejednakosti, implementaciji zakona o zabrani diskriminacije, a posebno kada je riječ o višestrukoj diskriminaciji žena (žene u ruralnim područjima, žene sa invaliditetom, dugotrajno nezaposlene žene, manjine i td.). FUŽ zagovara unapređenje javnih politika kako bi prepoznale ove grupe i smanjile negativne efekte višestruke društvene marginalizacije.</p>
 <p>11 ODRŽIVI GRADOVI I ZAJEDNICE</p>	<p><i>Obezbijediti sigurno i pristupačno stanovanje, uređenje naselja, investicije u javne usluge, bolje urbanističko upravljanje, uz učešće i angažovanje svih.</i></p>	<p>FUŽ se uključuje u procese razvojnog planiranja na svim nivoima, uključujući i jedinice lokalne samouprave. U saradnji sa lokalnim zajednicama podržavamo građanske inicijative i društveno odgovorne akcije za unapređenje uslova života i kvaliteta javnih usluga na lokalnom nivou.</p>
 <p>16 MIR, PRAVDA I SNAŽNE INSTITUCIJE</p>	<p><i>Mir, stabilnost, ljudska prava i efikasno i odgovorno upravljanje koje počiva na vladavini prava bitni su katalizatori održivog razvoja.</i></p>	<p>Od svog osnivanja FUŽ kroz svoje programe podržava izgradnju mira i dijalog među različitim društvenim grupama. Od prvih poslijeratnih programa podrške povratku izbjeglih i zbrinjavanju raseljenih lica, njihovoj integraciji, preko kontinuiranog dijaloga žena iz različitih etničkih grupa, različitih zajednica, političkih partija, pa do osnaživanje žena žrtava seksualnog nasilja u ratu. FUŽ aktivno prati rad javnih institucija i pravosuđa, kako bi se zagovarala za odgovorno i profesionalno postupanje zasnovano na vladavini prava.</p>
 <p>17 PARTNERSTVOM DO CILJEVA</p>	<p><i>Današnji svijet je povezaniji nego ikada. Ciljevi održivog razvoja mogu se realizovati samo uz snažnu opredijeljenost za globalnu saradnju. Cilj je unaprijediti saradnju sjever-jug i jug-jug i podršku državama za ciljeve održivog razvoja.</i></p>	<p>Jedna od osnovnih vrijednosti FUŽ je partnersko djelovanje. Partnerstva formiramo unutar Bosne i Hercegovine, sa sličnim organizacijama u zemljama Zapadnog Balkana, ali i Evrope i svijeta. FUŽ je aktivno uključen u dijalog o mjerama za postizanje rodne ravnopravnosti koji organizuju Ujedinjene nacije, Savjet Evrope, Evropska unija i druge međunarodne institucije, kao i redovno alternativno izvještavanje o implementaciji CEDAW i CAHVIO.</p>

4 Prilozi

Prilog 1: Matrica logičkog okvira sa finansijskim planom

Prilog 2: Analiza aktera

Prilog 3: Programska evaluacija FUŽ